

ОСОБЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ ТА БІЗНЕС-ЗАХОДІВ НА НІМЕЦЬКУ МОВУ

PECULIARITIES AND SPECIFICS OF TRANSLATING SCIENTIFIC CONFERENCES AND BUSINESS EVENTS INTO GERMAN

Козак А.В.,

orcid.org/0000-0002-7636-6792

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов та перекладу

Волинського національного університету імені Лесі Українки

Стаття присвячена аналізу особливостей та специфіки перекладу наукових конференцій і бізнес-заходів на німецьку мову, з урахуванням лінгвістичних та культурних аспектів ділового спілкування. Мета дослідження – показати особливості та специфіку перекладу наукових конференцій та бізнес-заходів на німецьку мову. В процесі наукового дослідження використовувалися загальнонаукові методи пізнання, зокрема аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та систематизація інформації. Результати дослідження показують, що переклад наукових конференцій та бізнес-заходів на німецьку мову вимагає особливої уваги до деталізації та точності у передачі інформації. Ділове спілкування німецькою мовою характеризується високим рівнем регламентації, а використання формальних звертань є критично важливим для досягнення професійності та взаєморозуміння. Обов'язковим є застосування титулів "Herr" та "Frau" у поєднанні з прізвищем співрозмовника, а також академічних і професійних титулів, таких як "Dr." або "Prof.", які відіграють значну роль у визначенні статусу та сприйняття компетентності особи. Окрім того, формулювання завершальних фраз у діловій кореспонденції, наприклад, "Mit freundlichen Grüßen", слугує стандартом ввічливості та дотримання норм DIN 5008. Також встановлено, що врахування культурних особливостей є необхідним для забезпечення адекватності комунікації. Строге дотримання формальностей, використання спеціалізованої термінології та передача професійних нюансів суттєво впливають на сприйняття інформації німецькомовною аудиторією. Перекладачі, які працюють у сфері наукових та бізнес-заходів, повинні не лише точно передавати зміст оригіналу, а й адаптувати матеріали з урахуванням культурного контексту, що сприяє зниженню ризиків непорозуміння та підвищенню ефективності міжнародної комунікації. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів для підвищення якості перекладів у науковій та діловій сферах, що сприятиме кращій взаємодії на міжнародному рівні.

Ключові слова: переклад, наукова конференція, бізнес-заходи, німецька мова, ділове спілкування.

The article analyzes the peculiarities and specifics of translating scientific conferences and business events into German, taking into account linguistic and cultural aspects of business communication. The aim of the study is to highlight the distinctive features and specifics of such translation. The research employs general scientific methods of cognition, including analysis, synthesis, comparison, generalization, and systematization of information. The findings indicate that translating scientific conferences and business events into German requires special attention to detail and accuracy in conveying information. Business communication in German is characterized by a high level of regulation, and the use of formal address forms is crucial for maintaining professionalism and mutual understanding. The mandatory use of titles such as "Herr" and "Frau" combined with the interlocutor's last name, as well as academic and professional titles like "Dr." or "Prof.," plays a significant role in determining status and perceived competence. Additionally, the phrasing of closing expressions in business correspondence, such as "Mit freundlichen Grüßen," serves as a standard of politeness and adherence to DIN 5008 norms. The study also establishes that considering cultural characteristics is essential for ensuring effective communication. Strict adherence to formalities, the use of specialized terminology, and the accurate transmission of professional nuances significantly impact how information is perceived by a German-speaking audience. Translators working in the field of scientific and business events must not only accurately convey the original content but also adapt materials with cultural context in mind, reducing the risk of misunderstandings and enhancing the effectiveness of international communication. The practical significance of the study lies in the potential application of its findings to improve translation quality in scientific and business contexts, thereby facilitating better international interaction.

Key words: translation, scientific conference, business events, German language, business communication.

Постановка проблеми. Важливість німецької мови в контексті співпраці України з ЄС стає все більш відчутною, особливо в галузях бізнесу та інновацій. Особливе значення має глибока інтеграція в європейський науковий та дослідницький простір, що підкреслюється запуском нових ініціатив, що сприяють зростанню укра-

їнської глибокотехнологічної спільноти та зміцненню співпраці у сфері наукових досліджень та інновацій [5].

Наразі відносини між Україною та Німеччиною охоплюють широкий спектр діяльності, включаючи економічні зв'язки, культурні обміни та освітню співпрацю. Українські підприємства, зокрема

в ІТ сфері, активно співпрацюють з німецькими компаніями, що демонструє значний потенціал для розвитку бізнесу та налагодження нових комерційних відносин [9].

Ключовим елементом є проведення конференцій та бізнес-заходів з німецькими партнерами, що вимагає не тільки володіння німецькою мовою, але й розуміння культурних і ділових нюансів, що є критично важливим для успішних переговорів і побудови довгострокових відносин.

Таким чином, активне вивчення та використання німецької мови в Україні не тільки відкриває нові можливості для бізнесу та науки, але й є важливим кроком до глибшої інтеграції в європейські інституційні структури і культурний простір.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання особливостей та специфіки перекладу наукових конференцій та бізнес-заходів на німецьку мову є достатньо дослідженим у зарубіжній науковій літературі. У запропонованій бібліографії переважають праці іноземних авторів, які розглядають як лінгвістичні аспекти перекладу, так і культурні та комунікативні особливості ділового мовлення.

Значний внесок у вивчення проблеми зробила І. В. Ходикіна [1], яка аналізує труднощі перекладу сучасної німецької мови, що є важливим у контексті адаптації усного та письмового перекладу під час бізнес-зустрічей та конференцій. Дослідження В. Becher [2] присвячене явищам експліцитації та імпліцитації у перекладі бізнес-текстів з англійської на німецьку та навпаки, що є ключовим для розуміння процесів передачі змісту у діловому спілкуванні.

Праця S. Duden [3] фокусується на правилах та стандартах ділового листування, що є необхідним для якісного письмового перекладу під час міжнародних бізнес-зустрічей. Питання адаптації ділової німецької мови в контексті глобалізації висвітлює N. Hedderich [6], зосереджуючись на змінах у лексичному та синтаксичному рівнях мови бізнес-комунікації. Також А. Klymenko [7] розглядає специфіку перекладу німецьких юридичних контрактів, що є ключовим у міжнародних ділових переговорах. Контрастивний підхід до аналізу агресивності в діловому листуванні в різних мовах пропонують R. Kovács та D. A. Sopron [8], що може бути корисним для перекладачів у запобіганні конфліктним ситуаціям під час комунікації. Дослідження S. Wolfer [11] стосується проблеми зрозумілості юридичних текстів, що безпосередньо впливає на якість їхнього перекладу.

Попри достатню кількість літератури з цієї теми, відчувається нестача систематизованого матеріалу, що узагальнює та порівнює перекладацькі стратегії у наукових та бізнесових контекстах. Тому із використанням різних методів наукового пізнання було проаналізовано, згруповано, систематизовано інформацію та подано її у світлі теми дослідження.

Мета статті – показати особливості та специфіку перекладу наукових конференцій та бізнес-заходів на німецьку мову.

Постановка завдання. Мета цього дослідження полягає у глибокому аналізі та описі особливостей та специфіки перекладу матеріалів наукових конференцій та бізнес-заходів на німецьку мову, з особливим акцентом на ділову переписку і фразеологію. В рамках дослідження визначено завдання вивчення структури ділових листів згідно з німецькими стандартами, аналіз специфічних фраз, які використовуються в професійному спілкуванні, та перекладу цих фраз з урахуванням культурних та мовних особливостей. Також планується розгляд загальних аспектів ділового спілкування, що включає в себе як теоретичні, так і практичні компоненти ефективної комунікації на німецькій мові в міжнародному контексті.

Виклад основного матеріалу. Правильне використання ділових термінів у німецькій мові є важливим для налагодження розуміння між учасниками переговорів, що забезпечує точність у формулюванні договорів та інших юридичних документів. Це дозволяє вести переговори ефективно та професійно, уникати правових непорозумінь та підвищити ймовірність досягнення бажаних результатів.

На початковому етапі підготовки переговорів або бізнес- чи наукових заходів здійснюється ділова переписка з учасниками переговорів, яка вже на цьому етапі має свою специфіку.

Культура ділового листування з представниками з Німеччини відображає загальноприйняті міжнародні норми написання ділових листів, а також національні особливості мовного етикету. Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), офіційними мовами якої є англійська, французька та російська, розробляє стандарти для всіх країн. Однак у Німеччині існує власний Німецький інститут стандартизації, який відповідає не лише за промислові стандарти (Deutsche Industrienorm), а й за сучасні правила ділового листування, так званий стандарт DIN 5008 [10].

У контексті бізнес-переговорів та академічних конференцій, звернення в німецькій мові необхідно розуміти як строго регламентовану

та формальну процедуру. Розглянемо деталізований опис особливостей звернень на таких заходах з доповненнями на основі загальних знань про культуру спілкування в німецькомовних країнах.

1. Формальність. Німецька мова має строгу форму звернення, особливо у професійному та академічному контексті. Звернення типу “Herr” (пан) та “Frau” (пані) є обов’язковими і використовуються з прізвищем, без імені. Звернення “Fraulein” для незаміжніх жінок є застарілим і не використовується в офіційному спілкуванні.

2. Відмінювання звертань. У німецькій мові слова “Herr” і “Frau” відмінюються в залежності від випадку в реченні. Це важливо для написання листів та формулювання фраз, наприклад, “an Herrn Schmidt” (до пана Шмідта) або “von Frau Bauer” (від пані Бауер).

3. Відсутність аббревіатур. На відміну від англійської мови, де вживаються скорочення як Mr., Mrs., в німецькій мові подібні скорочення відсутні. Така особливість підкреслює формальність та офіційний характер спілкування.

4. Академічні та професійні титули. Велике значення відводиться академічним та професійним титулам. Титули, як-от “Dr.” (Доктор) або “Prof.” (Професор), завжди вказуються перед прізвищем і є частиною формального звернення. Наприклад, “Herr Prof. Dr. Müller” (пан професор доктор Мюллер).

5. Закінчення переписки. Фраза “Mit freundlichen Grüßen” використовується як стандартне закінчення листів та електронних повідомлень у німецькій мові, після якої не ставиться кома. Це стандартний вираз ввічливості, еквівалентний англійському “Yours sincerely” або “Best regards” [8].

У німецькому діловому середовищі комунікація відрізняється високим рівнем деталізації та експліцитності. Німецькі текстові матеріали та офіційні оголошення часто містять докладні пояснення причин та вказівок, що відображає прагнення до точності та ясності у передачі інформації. Ця тенденція до експліцитності виявляється в усіх аспектах комунікації, від офіційних вказівок до ділових документів, де чітко окреслюються всі вимоги та умови. Ця особливість німецької комунікації має на увазі під собою не лише передачу інформації, а й культурний аспект, що відображає загальну організованість та структурованість, яка цінується в німецькому суспільстві. Вказівки та інструкції відзначаються не тільки лаконічністю, але й обґрунтуванням необхідності дій, що допомагає забезпечити їх дотримання [2].

На відміну від англійського стилю, який може бути більш імпліцитним і натякаючим, німецький

підхід забезпечує ясність та виразність, знижуючи ризики непорозуміння. Це зумовлено культурними відмінностями у сприйнятті інформації та важливістю точності та детальності в німецькій культурі [2].

Переклад ділової фразеології на німецьку мову вимагає глибокого розуміння специфіки бізнес-лексики та знання структури виразів, що є ключовими для ефективного професійного спілкування. Німецька мова відома своєю точністю та формальністю ділових відносин, тому переклад має точно відтворювати ці характеристики, забезпечуючи чіткість та відповідність до контексту.

Розглянемо декілька прикладів важливих ділових фраз, які можна використовувати у німецькому професійному середовищі (табл. 1).

При веденні переговорів німецькою мовою важливо звертати увагу на використання специфічної термінології та фразеології. Німецька мова має широкий спектр професійних термінів, які можуть бути неочевидними для тих, хто не є носієм мови. Наприклад, терміни такі як “Vertragsverletzung” (порушення угоди), який у контексті переговорів може бути перекладений як “breach of contract”, та “Haftung” (відповідальність), що може вживатися як “liability” чи “responsibility”, потребують чіткого розуміння та правильного вживання. Використання точної термінології є ключовим для забезпечення успішного спілкування та уникнення непорозуміння [7].

Ознайомлення з фразами, як “Die Parteien des Vertrags verpflichten sich zur gegenseitigen Erfüllung aller darin festgelegten Pflichten” (Сторони угоди зобов’язуються взаємно виконувати всі визначені в ній обов’язки), допоможе зрозуміти контекст та інтенції, що лежать в основі взаємодій. Важливо також розуміти, що під час переговорів специфічні вимоги та стандарти можуть відрізнятися залежно від регіону в Німеччині, Австрії чи Швейцарії, і важливо знати ці особливості для адаптації стратегії переговорів [11].

Варто зазначити, що німецька мова має свою специфіку через використання спеціальної фахової термінології, слів, що не перекладаються дослівно, культурно-специфічних фраз, службових часток та формальних реєстрів. Розглянемо деякі приклади використання специфічних слів німецькою мовою для комунікацій в бізнес- та наукових середовищах (табл. 2).

Необхідно також зазначити, що для полегшення розуміння між учасниками переговорів досить часто сторони вдаються до слів іншомовного походження, зокрема англіцизмів, які відіграють важливу роль у зв’язку з глобалізацією

Таблиця 1

Ділові фрази, що активно використовуються у німецькому професійному середовищі

Німецька	Українська
Фрази для бізнес-заходів	
Es besteht eine rege Nachfrage für...	Є великий попит на...
zu angemessenen Preisen	за розумними цінами
zu Tiefstpreisen	за найнижчими цінами
Anfragen/Angebote/Aufträge	Запити/пропозиції/замовлення
Wir erhielten Ihre Anschrift von der Industrie- und Handelskammer in Düsseldorf	Ми отримали Вашу адресу від торгово-промислової палати в Дюссельдорфі
Sollten Sie noch Fragen haben, so stehen wir zu deren Beantwortung jederzeit gerne zur Verfügung	Якщо у Вас є ще питання, ми охоче відповімо на них у будь-який час
Wir schicken/sendern Ihnen... / Sie erhalten...	Ми відправимо Вам... / Ви отримаєте...
Bitte veranlassen Sie, dass die Güter versichert werden	Будь ласка, оформіть страхування товарів
Nachdem wir Ihr Angebot geprüft haben...	Вивчивши Вашу пропозицію...
Ihr Auftrag ist zur Bearbeitung weitergeleitet worden	Ваше замовлення передано в обробку
Da wir keine Materialien mehr haben...	Оскільки у нас закінчилися матеріали...
Фрази для наукових конференцій	
Wir möchten Ihre Aufmerksamkeit auf die neuesten Forschungsergebnisse...	Ми хочемо звернути Вашу увагу на останні результати дослідження...
Die Präsentation wird wichtige Aspekte unserer Studie beleuchten...	Презентація розкриє важливі аспекти нашого дослідження...
Bitte reichen Sie Ihr Abstract bis zum... ein	Будь ласка, подайте Ваш тезис до...
Folien zu diesem Vortrag sind über die Konferenz-Website zugänglich...	Слайди до цього виступу доступні через веб-сайт конференції...
Könnten Sie Ihre Methodik näher erläutern?	Чи могли б Ви детальніше описати Вашу методологію?
Diese Ergebnisse tragen wesentlich zu unserem Verständnis von... bei	Ці результати істотно сприяють нашому розумінню...
Während der Diskussionsrunde können weitere Fragen gestellt werden	Під час дискусійного круглого столу можна ставити додаткові питання.

Примітка: систематизовано автором з використанням [3, 4].

Таблиця 2

Особливості перекладу наукових конференцій та бізнес заходів на німецьку мову

Група	Особливості	Приклади
Фахова термінологія	Спеціалізовані терміни, що вимагають точності у перекладі та знання контексту. Часто вимагають детальних пояснень або залишаються неперекладеними.	“Betriebsoptimierung” – оптимізація діяльності компанії, “Personalabbau” – скорочення персоналу, “Fremdfinanzierung” – фінансування з зовнішніх джерел “Teamfläche” – офіс відкритого типу, “Vitamin B” – неформальні зв’язки (використання особистих знайомств для кар’єрного зростання)
Слова, що не перекладаються	Слова та фрази, які використовуються у специфічних професійних контекстах та можуть не мати точних еквівалентів в інших мовах.	“Geschäftsbeziehungen” – бізнес-відносини, “Fachkompetenz” – професійна компетентність
Культурно-специфічні вирази	Вирази, що вживаються у професійному спілкуванні, які відображають культурні норми та етикет.	“Handschlagqualität” – довіра та надійність, яку можна “відчутти в руці” (ділова репутація), “Bleistifttest” – перевірка на предмет детальності (перевірка документів на предмет точності і правильності)
Формальний реєстр	Використання формальної лексики, яка підходить для бізнес- та наукових нарад.	Вживання слів “Sehr geehrte(r)” (Шановний/а), “Hiermit” (Тим самим), “Bezugnehmend” (Посилаючись на) у офіційних листах та доповідях.
Ввідні слова та службові частки	Не завжди перекладаються, але важливі для передачі емоційного забарвлення чи виразності в мові, що особливо значуще в діловій кореспонденції та публічних виступах.	“Eigentlich” (власне), “Doch” (однак), “Wahrscheinlich” (ймовірно), використовуються для підкреслення, згоди або невпевненості.

Примітка: систематизовано на основі дослідження [1].

та міжнародною інтеграцією бізнесу. Ці запозичення з англійської часто використовуються для опису концепцій, які широко прийняті на міжнародному рівні, але можуть не мати прямих відповідників у німецькій мові або використовуються для спрощення комунікації [6]. Наприклад, термін “Startup” використовується для опису новоствореного підприємства, зосередженого на унікальній ідеї або продукті. Незважаючи на те, що існують німецькі аналоги, англіцизм “Startup” широко застосовується для підкреслення зв’язку з глобальними інноваційними тенденціями. Ще одним прикладом є слово “Meeting”, що використовується замість німецького “Besprechung”. У діловому контексті “Meeting” може сприйматися як більш модерн та відповідний для опису робочих зустрічей, особливо у компаніях, що мають тісні міжнародні зв’язки. “Management” є ще одним прикладом, де англійське слово вживається для означення управління або керівництва. Хоча існують відповідні німецькі терміни, англіцизм може використовуватися для надання певного статусу або престижу, особливо у міжнародних корпораціях [6].

Висновки. Особливості та специфіка перекладу наукових конференцій та бізнес-заходів

на німецьку мову характеризуються високою вимогливістю до деталізації та точності в передачі інформації. В контексті ділового спілкування на німецькій мові, строга регламентація та формальність звертань є критично важливими для досягнення професійності та взаєморозуміння. Обов’язкове використання титулів “Herr” та “Frau” з прізвищами. Академічні та професійні титули, такі як “Dr.” або “Prof.”, відіграють значну роль у визначенні статусу та сприйняття компетентності особи, а закінчення переписки фразою “Mit freundlichen Grüßen” підкреслює формальність та ввічливість, забезпечуючи стандарт взаємодії відповідно до норм DIN 5008.

Врахування культурних особливостей, зокрема, строгого дотримання формальностей та використання спеціалізованої термінології, є критично важливим для забезпечення адекватності спілкування. Перекладаючи матеріали для бізнес-заходів та наукових конференцій, важливо не тільки точно відтворювати смисл оригіналу, але й передавати культурні та професійні нюанси, які можуть впливати на сприйняття та розуміння контенту німецькою аудиторією. Такий підхід знижує ризики непорозумінь та забезпечує високу якість комунікації на міжнародних заходах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ходикіна І. В. Труднощі перекладу сучасної німецької мови. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-196-1-61>
2. Becher V. Explication and Implication in Translation: A Corpus-Based Study of English-German and German-English Translations of Business Texts. Universität Hamburg, 2011. URL: <https://ediss.sub.uni-hamburg.de/bitstream/ediss/4186/1/Dissertation.pdf>
3. Duden S. Geschäftskorrespondenz. Briefe, E-Mails und Kurznachrichten professionell schreiben. 3., aktualisierte und komplett überarbeitete Auflage. Dudenverlag, 2021. URL: https://shop.duden.de/media/0e/40/6b/1687344249/Leseprobe_9783411742134_Duden_Ratgeber_%E2%80%93_Gesch%C3%A4ftskorrespondenz.pdf
4. DWDS – Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache. DWDS. URL: <https://www.dwds.de/wb/Phraseologie>
5. EU launches new Horizon Europe Office in Kyiv and two more initiatives for Ukrainian researchers and innovators. The Ukraine Network, 2023. URL: <https://ukrainet.eu/2023/12/21/eu-horizon-europe-office-in-kyiv/>
6. Hedderich N. Language Change in Business German. Discovering New Economies, 2007, №8, Article 5. URL: <https://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1099&context=gbl>
7. Klymenko A. Specifics and Challenges of Translating German Legal Contracts. Philological Treatises, 2024, №16(1), 77–92. URL: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1139>
8. Kovács R., Sopon D. A. When Egos Collide: The Linguistics of Aggressiveness in English, German, and Hungarian Business Letters—A Contrastive Approach. 2022, №14(2). DOI: <https://doi.org/10.2478/ausp-2022-0018>
9. Partnering in Business with Germany. Federal Ministry of Economic Affairs and Climate Actions, 2023. URL: <https://partnering-in-business.de/en/partnercountries/ukraine/>
10. Stephan I. Duden Geschäftskorrespondenz. Briefe, E-Mails und Kurznachrichten professionell schreiben. 3., aktualisierte und komplett überarbeitete Auflage. Dudenverlag, 2021. URL: https://shop.duden.de/media/0e/40/6b/1687344249/Leseprobe_9783411742134_Duden_Ratgeber_%E2%80%93_Gesch%C3%A4ftskorrespondenz.pdf
11. Wolfer S. Verstehen und Verständlichkeit juristisch-fachsprachlicher Texte. Bd. 7, 2017. URL: https://ids-pub.bsz-bw.de/frontdoor/deliver/index/docId/6328/file/Wolfer_Verstehen_und_Verstaendlichkeit.pdf